

— вміння і навички: відбору технічних і програмних засобів ІКТ на основі педагогіко-ергономічної оцінки, використання яких доцільне у процесі вивчення біології; створення власних мультимедійних матеріалів базовими засобами ІКТ і спеціальними інструментальними засобами на основі бібліотек, електронних наочних приладів з біології й інших інформаційних джерел; використання засобів ІКТ у якості інструментів пізнання біологічних об'єктів, явищ, процесів при здійсненні експериментальної діяльності за рахунок реалізації можливостей комп'ютерного моделювання; керування за допомогою засобів ІКТ реальними об'єктами, лабораторними установками або експериментальними стендами, моделями різних об'єктів, явищ, процесів;

— практичний досвід: комп'ютерного моделювання біологічних процесів, надмірно швидких або повільних, неможливих або дорогих для відтворення в шкільних умовах; проведення комп'ютерних експериментів; керування навчальним, демонстраційним устаткуванням, що може бути з'єднане з комп'ютером; використання програмних засобів і апаратного обладнання для здійснення інформаційної діяльності зі збору, обробки, зберігання й передачі інформації під час здійснення біологічних експериментів (реальних і «віртуальних»); автоматизації процесів обчислювальної й інформаційно-пошукової діяльності; комп'ютерної візуалізації інформації про досліджувані об'єкти, приховані в реальному світі, побудови на екрані графіків і діаграм, що описують динаміку досліджуваних закономірностей у біологічних системах.

Перспективу дослідження проблеми вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності використання певних форм і методів медіаосвіти для формування професійно-методичної компетентності майбутнього вчителя біології.

Муц О. І.

*кандидат історичних наук,
заступник директора з навчальної роботи,
Олімпійський коледж імені Івана Піддубного
(м. Київ)*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК SOFT-SKILLS У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО»

У нових суспільно-економічних, геополітичних та соціально-психологічних умовах, питання реформування та функціонування освіти є одним із пріоритетних державотворчих завдань.

Парадигма законодавства України у сфері освіти орієнтована на всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагаченні на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору[1,2].

Освітні галузі, що визначені Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти скеровані на реалізацію визначених завдань, а також досягнення певних результатів навчання та компетентностей. Так метою освітньої галузі “Суспільствознавство”, є забезпечення розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному українському суспільстві [3]. Зауважимо, що у проект Державного стандарту базової середньої освіти визначено громадянську та історичну освітню галузь, компетентнісний потенціал, якої включає уміння і ставлення[4]. Аналіз окреслених положень ставлення, зокрема цінування культурної різноманітності, інтерес до різних мов і міжкультурного спілкування; критичне ставлення до інформації з різних джерел; дотримання етичних норм у роботі із соціальною інформацією, під час спілкування в електронних соціальних мережах; відповідальне використання засобів масової інформації; пошанування авторського права; відкритість до постійного самонавчання та взаємонавчання, бажання ділитися здобутими знаннями з іншими; визнання цінності іншого та повага до його приватності; толерантність і готовність до взаємовигідного розв’язання соціально-політичних суперечностей; поцінування соціального та культурного розмаїття, пояснення його переваг і викликів в сучасному суспільстві; здатність брати на себе відповідальність за результат власної та колективної діяльності, ініціативність, відкритість до нових ідей, спонукають до формування емоційного інтелекту та навичок soft skills (соціальних або м’яких навичок). Емоційний інтелект виражається здатність мотивувати себе і незважаючи на труднощі, наполегливо йти до мети, вміння стримувати імпульсивні дії та відкладати задоволення, контролювати свій настрій і не дозволяти стражданням блокувати раціональне мислення, співпереживати й сподіватися [5:77]. Компетентнісний потенціал освітньої галузі скерований на розвиток таких елементів емоційного інтелекту як, упевненість, допитливість,

цілеспрямованість, самоконтроль, зв'язок, уміння спілкуватися, взаємодопомога [5:335].

У Доповіді міжнародної комісії з освіти для XXI століття «Освіта: прихований скарб» в якості ключових якостей випускників шкіл XXI століття визначають: критичне мислення та здатність вирішення складних комплексних завдань, у тому числі в ситуаціях невизначеності; особистісні якості та цінності; інноваційність та креативність; комунікацію і співпрацю; лідерство і відповідальність; мотивацію до праці [6]. Відтак, серед умінь, що формуються у процесі навчання чільне місце займають навички soft skills (м'які навички) – універсальні та функціональні компетенції, що дозволяють швидко адаптуватися до нових умов, вирішувати нестандартні ситуації та завдання. Набір умінь, навичок і якостей, що включаються в групу «soft skills», безпосередньо відображає рівень соціально-психологічного розвитку людини, який можна охарактеризувати за допомогою наступних навичок: вміння переконувати, знаходити підхід до людей, лідерувати, міжособистісне спілкування, ведення переговорних процесів, робота в команді, особистісний розвиток (здатність до навчання), управління часом, ефективне планування своєї діяльності, ерудованість, креативність, вміння працювати з інформацією, стресостійкість тощо [5].

Процес формування емоційного інтелекту та навичок soft skills, вимагають удосконалення методик та технологій навчання. Так, наприклад, серед методів розвитку навичок soft skills, О. Жмайко виділяє:

1. Самонавчання – самостійне вивчення інформації про моделі успішної поведінки (читання літератури, самостійне вивчення різних матеріалів, прослуховування вебінарів) .

2. Пошук зворотного зв'язку – отримання зворотного зв'язку про успішність своєї поведінки в аспекті розвитку конкретного досвіду.

3. Навчання на досвіді інших і ментворкінг – виділення і вивчення моделей успішної поведінки того, хто має високий рівень розвитку даної компетенції, робота з наставником.

4. Спеціальні завдання (фонові тренінги) – самостійні вправи, розвиваючі певні компетенції, які виховують вибрані особистісні якості або, навпаки, повинні утилізувати шкідливі звички.

5. Рішення кейсів – дослідження конкретних ситуацій з пропозицією оптимальних шляхів вирішення.

6. «Навчання через розгортання сюжетних ліній на основі бінарних тематичних опозицій» – включення у вивчення матеріалу через подання його у вигляді пов'язаного розповіді, історії шляхом виявлення його емоційно-особистісної значущості.

7. Розвиток в процесі роботи – пошук і освоєння більш ефективних моделей поведінки при вирішенні завдань, що входять в професійний функціонал [7].

Отже, зміна пріоритетів у завданнях освіти, компетентнісний підхід до навчання, формування здобувача освіти нової якості, ставлять певні вимоги до соціально-психологічних компетенцій освітян і одночасно розкривають широкі можливості для реалізації педагогічної автономії. Одним із основних орієнтирів педагогічної роботи, зокрема для вчителів предметів освітньої галузі «Суспільствознавство» повинна стати підготовка особистості до суспільного життя, особистості, яка дотримується демократичних принципів, конструктивно взаємодіє з друзями, шкільною спільнотою, місцевою громадою та суспільством, долучається до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем. Відтак формування та розвитку емоційного інтелекту та соціальних навичок стане запорукою досягнення таких результатів.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII дата оновлення 02.04.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX Дата набрання чинності 18.03.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
3. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. №1392 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
4. Проект Державного стандарту базової середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>
5. Гоулман Д. Емоційний інтелект/Даніел Гоулман; пер. з англ С.-Л. Гумецької. – Х.:Віват, 2018.- 512 с.
6. Образование: сокрытое сокровище доклад Международной комиссии по образованию для XXI века, представленный ЮНЕСКО (основные положения) [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.gcedclearinghouse.org/ru/>
7. Жмай О.В. Формування емоційного інтелекту як необхідна складова процесу розвитку soft skills. Режим доступа: <http://rinek.onu.edu.ua/article/view/144919/147862>
8. Панченко С. Соціально-психологічна компетентність педагога – потреба нової української школи URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/7093>